

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA FLOREI ROMÂNIEI

V. CIOCĂRLAN*

Key words: new taxons, Romania's flora

Abstract: There are presented there new taxa for Romanian Flora:

1. *Calamintha ascendens* Jordan,
2. *Euphorbia myrsinites* L. subsp. *luardieret* Font Quer et Garcias Font
3. *Phleum paniculatum* Huds. var. *annuum* (Bieb.) Westb.

Also there are made references of nomenclature, taxonomy and areology about two taxa presented controversial in the Romanian botanical literature: *Montia minor* C. C. Gmel. and *Rochella disperma* (L. fil) C. Koch subsp. *retorta* (Pallas) E. Kotejowa.

Flora vasculară a României, atât de bogată și de variată, este încă incomplet cunoscută. S-au publicat și se publică mereu specii și chiar genuri noi. Nu totdeauna însă publicarea de noutăți este însoțită și de datele necesare care să ușureze identificarea noilor taxoni. Ba chiar mai mult, se publică numai numele speciei sensu lato, fără precizarea subspeciei și fără alte date, ceea ce naște întrebarea: în flora României ce subspecie crește? Apreciem că este necesar să ținem cont de una dintre caracteristicile florelor moderne - introducerea pe scară largă a subspeciilor și renunțarea aproape totală la varietăți și forme.

În această lucrare se publică trei taxoni noi pentru flora României și se fac precizări de taxonomie, nomenclatură și areologie asupra altor doi taxoni prezentați controversat în literatura botanică.

1. *Calamintha ascendens* Jordan (*C. sylvatica* Bromf. subsp. *ascendens* (Jord.) P. W. Ball; *C. menthifolia* auct. non Host.; *C. officinalis* auct. excl. Gams non Moench; *C. hirta* (Briq) Hay.).

În literatura botanică românească această specie o regăsim inclusă sub numele sinonime: *C. officinalis* (4, 21), *C. sylvatica* (2, 6), *Satureja sylvatica* (18, 19) cu diagnoză foarte largă. În herbarele cercetate a fost găsită sub *Satureja sylvatica* și *Calamintha officinalis*.

Redăm după literatură (1, 15) și după materialul examinat caracterele deosebitoare dintre cele două specii.

- a. Frunze mijlocii și superioare ovate, de 3-7 cm lungime și 2-4,5 cm lățime, pronunțat crenat-serate. Pedunculii cimelor dichaziale lungi până la 1,5 cm. Dinții inferiori ai caliciului de 3-4 mm lungime. Corola de 15-22 mm lungime. $2n = 24$.
- . . . *C. menthifolia* Host (*C. sylvatica* Bromf.; *C. officinalis* auct. non Moench)

*Universitatea Agronomică „N. Bălcescu” București

- b. Frunze mijlocii și superioare lat-ovate sau ovat-orbiculare de 2-4 (5) cm lungime și 1,5-3 cm lățime, neevident crenat-serate. Pedunculii cimelor dichaziale scurți, de 0,5 (1) cm. Dinții inferiori ai caliciului de 2-3,5 mm lungime. Corola de 10-16 mm lungime. $2n = 48$ . . . . . *C. ascendens* Jordan

Răspândire și ecologie. Tufișuri, margini de păduri, locuri uscate, însorite. Spre deosebire de *C. mentifolia* care este răspândită aproape în toată țara, exceptând părțile nordice, *C. ascendens* se află răspândită în sudul și sud-vestul țării în județele: Buzău, Vâlcea, Gorj, Mehedinți, Caraș-Severin și probabil și în alte județe din sudul și sud-vestul țării.

Răspândirea generală. În părțile sudice, centrale și sud-vestice ale Europei (1, 15).

2. *Euphorbia myrsinites* L. subsp. *litardierei* Font Quer et Garcias Font (*E. fontqueriana* W. Greuter).

Subspecia se caracterizează prin statura mai scundă, 10-20 cm, portul ± procumbent și frunze tulpinale obovat-suborbiculare. Glandele sunt purpurii. Capsula mică, de 5/5 mm sau lățimea depășește foarte puțin lungimea; spre vârf aproape tot atât de lată, cât și la bază, valvele acut carenate. Semințe mici de 2,8-3,2 mm lungime (fără carunculă) cenușiu-brun deschise, cu rugozități vermiforme dense.

E. myrsinites subsp. *myrsinites* este mai robustă, până la 40 cm înălțime cu frunze tulpinale obovat-spatulate. Glande galbene (16, 18, 20). Capsula de 5,5-7 mm lungime și 5-6 mm lățime, spre vârf evident mai îngustă decât la bază, valvele ± rotunjite. Semințe de 3-4,5 mm lungime, fără carunculă.

Acest taxon a fost descris și ca specie nouă de W. Greuter în 1965 (109 dar sinonimizat de B. Smithies (22) în 1984 cu *E. myrsinites* subsp. *litardierei*, taxon descris anterior, în 1949. În același timp *E. myrsinites* subsp. *litardierei* este foarte apropiat de *E. myrsinites* subsp. *corsica* (Req.) Arcang., la care, eventual ar putea fi subordonat ca varietate. Acest lucru presupune un studiu comparativ detaliat, pe material viu.

Răspândirea în România - jud. Tulcea, pe substrat pietros, Dealul Enisala și Dealul Agighiol.

Răspândirea generală - areal mediteranean.

3. *Phleum paniculatum* Huds. var. *annuum* (Bieb.) Westb.

Acest taxon a fost descris inițial ca specie (3), apoi coborât și acceptat astăzi ca varietate (24). Se caracterizează prin carena glumelor ciliată, îndeosebi, spre vârful inflorescenței. A fost descoperit pe Grindul Letea, locuri însorite, nisipoase, ± înierbate.

Răspândire generală: sudul Ucrainei și Rusiei.

4. *Monëtia minor* C. C. Gmel. (*M. verna* Necker nom. illeg. *M. fontana* L. subsp. *minor* (C.C. Gmel.) Schubl. et Mart.; *M. fontana* L. subsp. *chondrosperma* (Fenzl) Walters).

Acest taxon apărut în flora R. P. R. (11) cu semn de întrebare este interpretat diferit, fie ca specie sub numele de *M. verna* (4, 11, 19), *M. fontana* (2, 5, 7, 17) și *M. minor* (15), fie ca subspecie sub numele de *M. fontana* subsp. *chondrosperma* (9, 13, 25) și *M. fontana* subsp. *minor* (6, 23).

Recent a fost introdusă în cele trei "liste roșii" apărute în 1994 (5, 7, 17) specia *M. fontana* L. Cunoșcând că *M. fontana* în flora Europei, cuprinde 4 subspecii (9, 25), ne-am întreat, în România ce crește? Pentru a răspunde la această întrebare, singura soluție posibilă a fost verificarea materialului din herbare. Rezultatul: în România crește numai *M. minor*. Există material provenind din județele: Argeș, Bihor, Caraș-Severin, Dâmbovița, Maramureș, Timiș.

Rezultă că îndoiala exprimată în Flora R.P. Române (11), cu privire la prezența speciei în flora României nu se justifică și apreciem noi, nici includerea acestei specii în listele roșii. Dar dacă o introducem, atunci trebuie folosit numele corect. Specia a scăpat atenției unor botaniști datorită dimensiunilor reduse și stățiunii. Subliniem că între *M. fontana* subsp. *fontana* și *M. minor* sunt deosebiri importante, de aceea am optat pentru valoarea de specie – *M. minor* și nu *M. fontana* subsp. *minor*.

Iată aceste caractere diferențiale specifice:

M. fontana subsp. *fontana* - tegument seminal neted și lucitor, cu suprafața fin reticulată.

Inflorescențe numai laterale. Specie, în general, perenă și acvatică, submersă.

M. minor - tegument seminal mat, nelucios, cu suprafața prevăzută cu tuberculi evidenți.

Inflorescențe laterale și terminale. Specie, în general, anuală, terestră, din locuri ± umede și nisipoase.

5. *Rochelia disperma* (L. fil.) C. Koch subsp. *retorta* (Pallas) E. Kotejowa

Literatura botanică românească vorbește de *Rochelia (Cervia) disperma*, chiar și în Flora R.P.R. vol. VII (12) și în herbare, inclusiv în Fl. Rom. Exsic. nr 2459, deși acest taxon nu crește la noi, fiind înlocuit cu *R. disperma* subsp. *retorta*. C. Zahariadi (26) este primul botanist care publică din Rezervația Fântânița pe *Rochelia retorta* (Pall.) Lipsky spunând "confundată cu *R. disperma*", fără alte precizări. Ferguson L. (8) în Flora Eur. 3, a preluat, probabil, datele după Gușuleac din Flora R.P.R. (12) și menționează eronat din România pe *R. disperma* subsp. *disperma*. Față de această situație contradictorie, am procedat la verificarea materialului din herbare. Concluzia este că în flora României crește numai *R. disperma* subsp. *retorta*.

Iată deosebirile dintre cei 2 taxoni:

- R. disperma* subsp. *retorta* – raceme fructifere mai puțin dense, astfel că sepelele florilor vecine nu se ating. Pediceli fructiferi lungi de 3-10mm. Sepalele cu peri curbați, neuncinați. Răspândire: areal pontic-balcanic.
- R. disperma* subsp. *disperma* – raceme fructifere dense, astfel că sepelele florilor vecine se ating. Pediceli fructiferi scurți, de 2-4mm. Sepale cu peri uncinăți. Nu crește în România. Tot materialul din herbarele cercetate determinat ca *R. disperma*, inclusiv cel din FRE nr. 2459, corespunde la subspecia precedentă. Răspândire: în sud-vestul Asiei Centrale (sud-vest de Lacul Aral până în Iran).

Bibliografie

1. Ball W., Getliffe F., 1972 – *Calamintha* în Flora Europaea 3, Cambridge
2. Beldie Al., 1977, 1979 – Flora României I, II, București
3. Bieberstein M., 1808 – Flora taurico-caucasica I, Harkov
4. Borza Al., 1947, 1949 – Conspectus Florae Romaniae I, II, Cluj
5. Boșcaiu N., Coldea Gh., Horeanu Cl., 1994 – Lista roșie a plantelor vasculare... în Ocrot. Nat. 38, 1
6. Ciocărlan V., 1988, 1990 – Flora ilustrată a României I, II, București
7. Dihoru Gh., Dihoru Alexandrina, 1994 – Lista roșie... în Acta Bot. Hort. Buc., București
8. Ferguson L., 1972 – *Rochelia* în Flora Europaea, 3, Cambridge
9. Garcke A., 1972 – Illustrierte Flora, Deutschland und angrenzende Gebiete, Berlin-Hamburg
10. Greuter W., 1965 – Candolea 20: 167-218
11. Grințescu Gh., 1952 – *Montia* în Flora R. P. Române I, București
12. Gușuleac M., 1960 – *Rochelia* în Flora R. P. Române VII, București
13. Kerguelen M., 1993 – Index synonymique de la Flore de France, Paris
14. Kuzmanov B., 1979 – *Euphorbiaceae* în Flora R. P. Bulgaria VII, Sofia
15. Lambinon J. et al., 1992 – Nouvelle Flore de la Belgique, Meise
16. Linne C., 1753 – Species Plantarum ed. 1, Holmiae
17. Oltean M. et al., 1994 – Lista roșie a plantelor superioare din România, în Studii, sinteze, documentații de Ecologie I
18. Prodan I., 1936 – Conspectul Florei Dobrogei, pIIA, Cluj
19. Prodan I., 1939 – Flora pentru determinarea și descrierea plantelor ce cresc în România I, Cluj
20. Prodan I., 1953 – *Euphorbiaceae* în Flora R. P. Române, II, București
21. Răvăruț M., Nyarady E., 1961 – *Calamintha* în Flora R. P. Române, VIII, București
22. Smithies B., 1984 – Flora of Spain and the Balears Islands in Englera 3 (2), Berlin
23. Soó R., 1980 – Conspectus Florae vegetationsque Hungariae VI/2, Budapest
24. Tzvelev N., 1976 – *Poaceae* URSS, Leningrad
25. Walters S., 1964 – *Montia* în Flora Europaea I, Cambridge
26. Zahariadi C., 1965 – Rezervația naturală Fântânița în Stud. și Cerc. de Biol. ser. Bot. t. 17, nr. 4-5